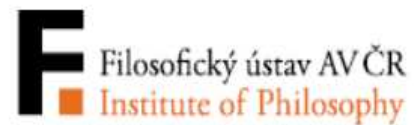

*Klaretův postup
při tvorbě
kapitoly De arte
v Glosáři*

Pavel Nývlt

Kostelec nad Černými lesy

20.10.2021

Klaretovy slovníky

- „*Vokabulář gramatický*“ (1350-5?)
  - *7 svobodných umění, 6 collaterales*
- „*Bohemář*“ (1355-60?)
  - *1. č.: příroda: podle dní stvoření*
  - *2. č.: lidé a jejich díla: struktura nejasná*
- „*Glosář*“ (1359-64?)
  - *dtto, ale s úpravami a rozšířeními*

Řemeslníci v *Glosáři*

- *passim*:
- *De artificibus* (v. 2496–2549)
- *De fabris* (v. 2550–2596)
- *De fabrilibus* (v. 2597–2640)
- menší množství též v kapitolách:
- *De hominibus secularibus* (v. 1005: *ponocník excubiator*)
- *De nautis* (v. 2653, 2656, 2661)
- *De scriptoribus* (v. 2672, hudebníci ve v. 2689–2690 a 2700)
- *De urbis hominibus* (v. 2202: *pastucha pastor*)
- *De communibus rebus* (v. 2707: *neckářque capistrator*)

Tematicky jasně vymezené kapitoly

- *De scholaribus* (v. 1062–1110)
  - učenci
- *De arte* (v. 1613–1669)
  - vědy a řemesla
  - přepracováno ne podle *Bohemáře*, ale podle *Vokabuláře*

číslo verše Glosáře <i>Bohemáře</i>	Text Glosáře <i>Bohemáře</i>
1614 14	Litera sit čtena, sed gramatica slovočtena, <i>Fertur grammatica slovočtena, litera čtena</i>
1615 157	Dico color okrasa, sit rethorica mluvokrasa. <i>⟨R⟩eth⟨or⟩ica post mluvokrasa, sit okrasa color</i>
1616 185	Est loyca řečina, dialetica dvojřečina, <i>Est loyca řečina, dyaletica dvojřečena</i>
1617 228 220	<u>Armonia</u> zvučba, nota znak, musica vodohlása, <i>Nota sit známohlas</i> <i>Est autem musica ⟨v⟩odohlasna</i>
1618 472 231	Chytrna zophistria da, sed arismetica počterna <i>Atque zophisticales chytromluvné</i> <i>Arismetrica sit počteměra</i>
1619 244	<u>Těžkoslec anxioma,</u> geometria sit zemoměrna, <i>Est geometria měrozemna</i>
1620 253–254	Hvězdnost astrologa, hvězdářstvo astronomia <i>Hinc astronomia hvězděna ⟨sit⟩ tibi dicta, / Post astrologia hvězdářstvie sit</i>

číslo verše Glosáře <i>Bohemáře</i>	Text Glosáře <i>Bohemáře</i>
1621 332 324–325	Proročstvie prophetica, bohomluvna teologia <i>Prophecias dicas proročstvie</i> <i>Sed theologia / est bohumluvna</i>
1622 345	Přihledna theorica lékařstvo cirologia <i>Dic obezročina post theorica</i> <i>Ologia (sic) / lékařstvo</i>
1623 324 325	Theophila bomila, methafisica nadpřiroznila <i>Theophilia sit bohumila</i> <i>Me<ta>phisica nadpřirozena</i>
1624 347	<u>Perspectiva vidna</u> , přiroznáma phisonomia <i>Phisonomia sit příropozna</i>
1625	<u>Dušna sichomachia</u> , <u>sit mudrona phizologia</u>
1626 355	Notoria známína , mathematica vtipovnera <i>Notoria známotna, mathematica mysločara</i>
1627 356	Učnina sit magica, nigromancia črnokniha <i>Magica čarodlna, nigromancia sit čuznokniha (sic)</i>

číslo verše Glosáře <i>Bohemáře</i>	Text Glosáře <i>Bohemáře</i>
1628 364–365	Zemná geoma<n>tica, dic ohničara piromanca <i>Sed geomancia zemičar... / zohničar piromancia</i>
1629 359	Et cronographia kronicě, sit <u>mudrona zophia</u> . <i>Est cronographia kranicě (sic)</i>
1630 374	Ethica pravona, politica městopravna <i>Ethica sit nravořekna, policita (sic) městopravna</i>
1631 376–377	Practica přivykara sit, iconomica čelednara <i>Yconomia čelodnava ... / ... practica sit zvykalena</i>
1632 375 379	Poetica skladora, comedia sit piesnotvor<n>a <i>Poetica skladanye fiet</i> <i>Piesnotvora comodia sit</i>
1633 379–380	Necnota tragedia, pravopijka (sic) mitologia <i>Tragedia nekazovna ... / Est mithologia pravopiesna</i>
1634 378	Elegia milena, <u>kozvar egloca (sic)</u> , hrozba satira, <i>Elegiaque milovna</i>

mudrona, -y f.

k múdry

filozofie, nauka o myšlení

Jen u Klareta v kapitole De arte za lat. *philosophia*. Sr. mudromila, mudromyslina, múdrost, múdrošče

Autor: Michal Hořejší

Zdroj: *Elektronický slovník staré češtiny*. Praha, oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., 2006–, přístupné online: <http://vokabular.ujc.cas.cz> (verze dat 1.1.18, citován stav ze dne 20. 10. 2021).

Připomínky

číslo verše Glosáře <i>Bohemáře</i>	Text Glosáře <i>Bohemáře</i>
1621 332 324–325	Proročstvie prophetica, bohomluvna teologia <i>Prophecias dicas proročstvie</i> <i>Sed theologia / est bohumluvna</i>
1622 345	Přihledna theorica lékařstvo cirologia <i>Dic obezročina post theorica</i> <i>Ologia (sic) / lékařstvo</i>
1623 324 325	Theophila bomila, methafisica nadpřiroznila <i>Theophilia sit bohumila</i> <i>Me<ta>phisica nadpřirozena</i>
1624 347	<u>Perspectiva vidna</u> , přiroznáma phisonomia <i>Phisonomia sit příropozna</i>
1625	<u>Dušna sichomachia</u> , <u>sit mudrona phizologia</u>
1626 355	Notoria známína , mathematica vtipovnera <i>Notoria známotna, mathematica mysločara</i>
1627 356	Učnina sit magica, nigromancia črnokniha <i>Magica čarodlna, nigromancia sit čuznokniha (sic)</i>

číslo verše Glosáře <i>Bohemáře</i>	Text Glosáře <i>Bohemáře</i>
1628 364–365	Zemná geoma<n>tica, dic ohničara piromanca <i>Sed geomancia zemičar... / zohničar piromancia</i>
1629 359	Et cronographia kronicě, sit <u>mudrona zophia</u> . <i>Est cronographia kranicě (sic)</i>
1630 374	Ethica pravona, politica městopravna <i>Ethica sit nravořekna, policita (sic) městopravna</i>
1631 376–377	Practica přivykara sit, iconomica čelednara <i>Yconomia čelodnava ... / ... practica sit zvykalena</i>
1632 375 379	Poetica skladora, comedia sit piesnotvor<n>a <i>Poetica skladanye fiet</i> <i>Piesnotvora comodia sit</i>
1633 379–380	Necnota tragedia, pravopijka (sic) mitologia <i>Tragedia nekazovna ... / Est mithologia pravopiesna</i>
1634 378	Elegia milena, <u>kozvar egloca (sic)</u> , hrozba satira, <i>Elegiaque milovna</i>

číslo verše Glosáře <i>Bohemáře</i>	Text Glosáře <i>Bohemáře</i>
1635 440	Alchimia čistrna, sit mechanica chlapisturna, <i>Mechanica chlapisturna, sit alchimia čistařstvo</i>
1636 441 445	Tajla secretaria, skladopisnara dictatoria, <i>Secretaria tajitedlna</i> <i>Est dictatoria skladopisna</i>
1637 441–442	Pismona scriptoria, zákonajla legisperia, <i>Legispericia <quo>que / est zákonopravna [sit],</i> <i>písařská scriptoria <sit></i>
1638 443 450–451	Versificatoria verščina, jherstvo lusoria, <i>Versificatoria verševatna</i> <i>Lusoriaque / pojhrava</i>
1639 443–444	Sculptoria rytstvo sit pictoriaque malěřstvo <i>Malěřská / pictoria, tělorytna sculptoria tibi fiet</i>
1640 445–446 455	Organatoria varhanstvo, ševstvo sutoria, <i>Varhanová<rna> / organatoria</i> <i>Ševcovstvo sutoria</i>
1641	<u>Švadličstvo sutricia, pradličstvo notat lotria.</u>

číslo verše Glosáře <i>Bohemáře</i>	Text Glosáře <i>Bohemáře</i>
1642	<u>Tkadličstvo textoria, přadličstvo sit netoria,</u>
1643 451–452 446	Cisoria řezstvo, notatoria znamotářstvo <i>Cisoria / Est řezokravstvo</i> <i>Notatoriaque písarstvo</i>
1639a	[Orlogiatoria zrytstvo sit pictoriaque malěřstvo]
1644 457–458	<u>Orlogiatoria znáhoda,</u> šachovstvo scacoria <i>Scacoria / šachovstvo</i>
1645	<u>Scriptoria písarstvo dic hereditasque dědičstvo.</u> Cf. 1637: Pisma scriptoria
1646 447–448	Střelstvo sagittoria, šerměřstvo dimicatoria, <i>sagittoria střelečstvo, dimicatoria sit / šerměřstvo</i>
1647 453–455	Krajčierstvo sartoria, piščstvo fistulatoria, <i>Fistula pistvo, / ...sartoriaque / krajčie<rstvo></i>

číslo verše Glosáře <i>Bohemáře</i>	Text Glosáře <i>Bohemáře</i>
1648 451 453	Valchářstvo fuloria, hudečstvo figellatoria, <i>Fuloria valchářstvo</i> <i>Figellatoria hudečstvo</i>
1649 458–459 454	Pekařstvo pistoria, kovářstvo fabricatoria, <i>Pekařstvo / [sit] pistoria</i> <i>Fabricatoria kovářstvo</i>
1650 449	<u>Katstvo tortoria</u> , kupečstvo mercatoria, <i>Post hoc mercatoria kupečstvo</i>
1651 450	<u>Preconia biřičstvo hovisatoriaque frejieřstvo.</u> <i>Honisatoria (sic) frejieřstvo</i>
1652 459–460	Coctaria kuchařstvo, braxatoria pivovařstvo, <i>Braxatoria pivovařstvo, [dic] kuchynstvo / sit coquinaria</i>
1653	<u>Scissoria krajstvo, pannificia súkenničstvo,</u>
1654 460	<u>Mactoria řezničstvo</u> , braseatoria sladovničstvo, <i>Braseatoria sladovničstvo</i>

číslo verše Glosáře <i>Bohemáře</i>	Text Glosáře <i>Bohemáře</i>
1655 354 303	Počtera compocia, mudromila philosophia <i>Ast computaria počítava tibi dicta</i> <i>Mudromila philozophia</i>
1656 457	<u>Poprava lictoria</u> , bednářstvo doleatoria <i>Doleatoria bednářstvo</i>
1657 461	<u>Ultoria pomstvo</u> , dic ortulana zahradničstvo. <i>Ast zahradničstvo dic ortulatoria</i>
1658 463–464	Šenkérstvo cauponia, <u>krčmářstvo tabernatoria</u> <i>Thaberna / šenkérstvo</i>
1659 458 465	Stkleničstvo vitellaria, rychtářstvo iudicatoria <i>Vitellaria stklenářstvo</i> <i>Sed iudicatoria[que] rychtářstvoque dicas</i>
1660 455–456 462–463	Smyena campsoria, rybářstvo piscatoria. <i>Campsoriaque / est mieněníe</i> <i>Rybářstvo / [est] piscatoria</i>

číslo verše Glosáře <i>Bohemáře</i>	Text Glosáře <i>Bohemáře</i>
1661 448–449 464	Oráčně bucolica, zvonařstvo sit <h>erifusoria, <i>Oráčstvo / bucolica</i> <i>Erifusoria zvonařstvo</i>
1662 448 462	Lovstvo venatoria, konšelstvo senatoria <i>Lovstvo venatoria</i> <i>Dices senatoria konšelstvo</i>
1663	<u>Lepidlo fictoria, hrncieřstvo sit ollatoria,</u>
1664	<u>Vodičstvo ductoria, převozništvo navigatoria,</u>
1665 456–457	<u>Sečstvo sectoria, <t>esařstvo carpentatoria,</u> <i>carpentaria sit / tesařstvo</i>
1666	<u>Pellifica blanařstvo, balneatoria lazebništvo.</u>
1667	<u>Ductoria vozba, sit deductura povozba,</u>
1668 348–349	Mlýnstvo multoria, púščědlnictvo fleubotomia <i>Flebotomia / púščěnana</i>

Shrnutí

- Dvě části: 1614-1634 (svobodná umění, teologie, medicína, etika) a 1635-1668, hlavně z *de mechanica*
- Změny oproti *Vokabuláři*: struktura celého úseku, žádné dvojice přes hranici verše.
- V *Glosáři* 31 nových dvojic.
- I *Glosář* nedopracován? Nebo jen nedostatečnost čtenáře?